

4. OSTAVLJANJE NAMAZA

Allah, dž.š., u Kur'anu kaže:

﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ عَذَابًا (59) إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا﴾ (سورة مريم 59-60)

*Pa su iza njih došli zli potomci, koji su ostavljali namaz i slijedili strasti. Oni će sresti (kao kaznu) zlo (provaliju "Gajja"), osim onih koji se budu pokajali, i vjerovali, i dobro činili. Oni će u Džennet ući i njima se neće nikakva nepravda učiniti.*¹¹⁸

Abdullah ibn Abbas, r.a., kaže: "Pod **ostavljanjem namaza** se ne misli da su ga potpuno ostavili, nego se misli da su kasnili sa njegovim obavljanjem."

Ko umre, a bude stalno kasnio sa namazom, i ne pokaje se zbog toga, obećana mu je strašna i duboka dolina u Džehennemu koja se zove Gajj.

Allah, dž.š., u drugom kur'anskom ajetu kaže:

﴿قَوْلٌ لِلْمُصَلِّينَ (4) الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ﴾
(سورة الماعون 4-5)

*Pa teško onima koji klanjaju, ali su nemarni prema svome namazu.*¹¹⁹
To jest: neozbiljno se odnose prema namazu i olahko to shvataju.

Allah, dž.š., u Kur'anu kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ (سورة المنافقون 9)

"O, vjernici, neka vas vaši imeci i vaša djeca ne odvrte **od spominjanja**

¹¹⁸ Sura Merjem, ajeti 59-60.

¹¹⁹ Sura El-Ma'un, ajeti 4-5.

Allaha! Koji to urade na velikom su gubitku.”¹²⁰

Komentatori Kur’ana kažu da se pod “spominjanjem Allaha” u ovom ajetu misli na pet dnevnih namaza. Pa koga njegov imetak, kupoprodaja, razni poslovi i djeca odvrte od obavljanja namaza u propisano vrijeme, taj će biti na gubitku.

Allah, dž.š., nas obavještava o stanovnicima Džehennema i kaže:

﴿مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ (42) قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ (43) وَلَمْ نَكُ نُطْعِمِ الْمَسْكِينِ (44) وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ (45) وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ (46) حَتَّىٰ آتَانَا الْيَقِينَ (47) فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ﴾

(سورة المدثر 42-48)

“Šta vas je uvelo u Sekar (Džehennem)?“ Oni će odgovoriti: “**Nismo klanjali**, niti smo branili siromahe, a govorili smo besposlice (o Allahovim ajetima) s besposlenjacima, a smatrali smo da je Sudnji dan laž, dok nam nije došla smrt.“ Njima neće koristiti zauzimanje onih koji će se zauzimati (za griješnike).¹²¹

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u mnogo hadisa ukazivao na važnost namaza i upozoravao na opasnost njegovog zanemarivanja, što dovodi do jednog vida nevjerstva (kufra). Evo nekih od tih hadisa:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ بِصَلَاتِهِ فَإِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ

(حديث حسن ورواه الترمذي وأبو داود وأحمد وغيرهم)

“Prvo za što će čovjek od svojih djela biti pitan (na Sudnjem danu) je namaz, pa ako to bude valjano obavljao, bit će spašen i položiti će ispit, a ako to ne bude dobro propast će i bit će na gubitku.”¹²² U sličnom hadisu se kaže: “Ko sretne Allaha, dž.š., a ne bude obavljao namaz Allah, dž.š., neće obraćati pažnju na ostala njegova dobra djela koja je učinio.”¹²³

¹²⁰ Sura El-Munafikun, ajet 9.

¹²¹ Sura El-Muddesir, ajeti 42-48.

¹²² Hadis je hasen, a bilježe ga Tirmizi, Ebu Davud, Ahmed i drugi.

¹²³ Bilježi ga Taberani.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْعَهْدَ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ (حديث صحيح ورواه أبو داود والترمذي والنسائي وأحمد وغيرهم)

“Ono što je razlika između nas i nevjernika je namaz, pa ko ga ostavi postaje nevjernik.”¹²⁴

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الْعَبْدِ وَبَيْنَ الْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ (رواه مسلم)

“Između čovjeka i nevjerstva (kufra) je napuštanje namaza.”¹²⁵

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ فَاتَهُ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ (رواه البخاري)

“Kome prođe ikindija-namaz propala su mu njegova djela.”¹²⁶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللَّهِ وَرَسُولِهِ (حديث حسن لغيره ورواه أحمد وابن ماجه والبيهقي والطبراني)

“Ko namjerno ostavi propisani namaz, taj je prekinuo vezu sa Allahom i Njegovim Poslanikom.”¹²⁷

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَافِظَ عَلَى الصَّلَاةِ كَانَتْ لَهُ نُورًا وَبُرْهَانًا وَنَجَاةً مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهَا لَمْ تَكُنْ لَهُ نُورًا وَلَا نَجَاةً وَلَا بُرْهَانًا وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ قَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَأَبِي بَنْ خَلْفٍ

(حديث حسن ورواه أحمد والطبراني وابن حبان)

“Ko bude čuvao svoj namaz, on će mu biti svjetlo, dokaz i spas na Sudnjem danu, a ko ga ne bude čuvao, neće mu biti svjetlo, niti dokaz, niti spas na Sudnjem danu, nego će na Sudnjem danu biti skupa sa Faraonom, Karunom, Hamanom i Ubejj ibn Halefom.”¹²⁸

Učenjaci, u pojašnjenju ovoga hadisa kažu: “Onaj ko napusti obavljanje namaza, bit će proživljen skupa sa ovom četvericom, zato što ga je

¹²⁴ Hadis je sahih, a bilježe ga Ebu Davud, Tirmizi, Nesai, Ahmed i drugi.

¹²⁵ Hadis bilježi Muslim.

¹²⁶ Bilježi ga Buhari.

¹²⁷ Hadis je hasen li gajrihi, a bilježe ga Ahmed, Ibn Madždže, Bejheki i Taberani.

¹²⁸ Hadis je hasen, a bilježe ga Ahmed, Taberani i Ibn Hibban.

od obavljanja namaza odvratio njegov imetak, ili vlast, ili ministarstvo (njegov položaj ili posao) ili njegova trgovina; pa ako ga od namaza odvrati **njegov imetak**, bit će proživljen sa **Karunom** (koji je imao puno imetka);¹²⁹ a ako ga od namaza odvrati **njegova vlast**, bit će proživljen sa **Faraonom**; a ako ga od namaza odvrati **njegovo ministarstvo ili položaj**, bit će proživljen sa **Hamanom** (koji je bio Faraonov ministar);¹³⁰ a ako ga od namaza odvrati **njegova trgovina**, bit će proživljen sa **Ubejj ibn Halefom**, najpoznatijim trgovcem među mušricima Mekke.

Omer ibn Hattab, r.a., pripovijeda da je neki čovjek došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i upitao: “Allahov Poslaniče, koji je posao Allahu, dž.š., najdraži u islamu?” Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovori: “Na vrijeme obavljen namaz, jer ko ostavi namaz taj nema vjere, jer namaz je stub vjere.”¹³¹

Nakon što je Omer, r.a., bio uboden nožem, neko mu je rekao, upozoravajući ga da će proći namasko vrijeme: “Namaz, o Vladaru pravovjernih!” Omer na to reče: “Da, svakako, jer ko ostavi namaz taj nema nikakvog udjela u islamu.” I tada je Omer klanjao dok mu je rana krvarela.

Poznati tabi'in Abdullah ibn Šekik kaže: “Ashabi nisu ostavljanje ni jednog djela smatrali nevjerstvom, osim ostavljanje namaza.”

Alija, r.a., je upitan o ženi koja ne klanja, pa je rekao:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ فَقَدْ كَفَرَ

(رواه الترمذي والحاكم)

“Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s: ‘Ko ne klanja taj je nevjernik.’”¹³²

Abdullah ibn Mes'ud, r.a., kaže: “Ko ne klanja nema vjere.”¹³³

Abdullah ibn Abbas, r.a., je rekao: “Ko namjerno propusti jedan na-

¹²⁹ Pogledaj suru El-Kasas, ajet 76 i dalje.

¹³⁰ Pogledaj 6., 8. i 38. ajet iz sure El-Kasas.

¹³¹ Hadis je prekinutog seneda, a bilježi ga Bejhkeki u Šu'abu.

¹³² Bilježe ga Tirmizi i Hakim.

¹³³ Bilježi ga Muhammed ibn Nasr.

maz, srest će Allaha, dž.š., a On će na njega biti ljut.”¹³⁴

Ibn Hazm kaže: “Nema većeg grijeha poslije širka od kašnjenja sa namazom i bespravnog ubistva muslimana.”

Ibrahim Neha'i i Ejjub Sehtijani su rekli: “Ko napusti namaz, postao je nevjernik.”

Avn ibn Abdullah je rekao: “Kada čovjek bude spušten u svoj kabur, prvo za što će biti upitan je namaz, pa ako to bude dobro gledat će se u ostala njegova djela, a ako to ne bude dobro onda se neće gledati ni u preostala njegova djela.”

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Kada čovjek klanja namaz u njegovo prvo vrijeme, taj namaz se osvjetljen penje na nebesa sve dok ne stigne do Arša (Allahovog, dž.š., prijestolja) i tu čini istigfar za svoga klanjača sve do Sudnjeg dana, i govori: “Allah te sačuvao kao što si ti mene sačuvao!” A kada čovjek kasni sa klanjanjem namaza i obavi ga van njegovog vremena onda se taj zamračeni namaz penje na nebesa, pa kada stigne do nebesa biva skafuljan kao što se kafulja i mota pohabana odjeća i baci se u lice klanjača. Tada namaz kaže klanjaču: “Allah te upropastio kao što si ti mene upropastio!”¹³⁵

¹³⁴ Bilježe ga Muhammed ibn Nasr i Ibn Abdul-Berr.

¹³⁵ Hadis je slab, a bilježe ga Taberani, Bejheki i Tajalisi.

5. NEPOSTENJE (MRŠENJE) MJESECA RAMAZANA

Allah, dž.š., o obaveznosti postenja mjeseca ramazana u Kur'anu kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (183)
أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ (سورة البقرة - 183)

(184)

O vjernici, propisan vam je post kao što je bio propisan onima prije vas, da biste bili bogobožazni, (to jest da postite) određeni broj dana. Ko od vas bude bolestan ili na putu (i ne bude postio, naknadno će postiti) isti broj dana (izvan mjeseca ramazana)...¹³⁶

Katade i Ša'bi u komentaru ovog ajeta kažu: "Usporedba našeg posta sa postom onih koji su bili prije nas ogleda se u vremenu i broju dana koji se poste. Allah, dž.š., je Musaovom i Isaovom narodu propisao post mjeseca ramazana, pa su (između ostalog i) to promijenili; njihovi svećenici su od sebe dodali još deset dana posta. Nakon toga se jedan broj njihovih svećenika razbolio pa su rekli: 'Ako nas Allah izliječi, dodat ćemo u postu još deset dana. Tako se i desilo, pa je post kršćana postao pedeset, umjesto prvo-propisanih, trideset dana ramazana. S obzirom da su osjećali poteškoću u postu preko ljeta zbog vrućina, oni su mjesec posta promijenili i izabrali jedan proljetni mjesec." Ovo mišljenje također zastupa Nuhhas i kaže da to potvrđuje hadis koji prenosi Dagfel ibn Hanzale da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kršćanima je bio propisan post mjeseca ramazana, pa se neki čovjek od njih razbolio i oni su rekli: 'Ako ga Allah izliječi dodat ćemo još deset dana posta.' Nakon toga je neko od njih jeo meso, pa su mu se izokrenula usta, te oni rekoše: 'Ako ga Allah izliječi dodat ćemo još sedam dana posta.' Kada im je došao novi vladar na vlast rekao je: 'Dopunit ćemo ovih sedam dana sa

¹³⁶ Sura El-Bekare, ajeti 183-184.

još tri dana i postit ćemo u proljeće.’, i tako je njihov post bio pedeset dana.”¹³⁷

Mudžahid kaže: “Allah je svakom narodu propisao post mjeseca ramazana. Nakon toga su, da bi bili sigurni, postili jedan dan prije početka, a jedan dan poslije tog mjeseca. Tako su iz generacije u generaciju dodavali po jedan dan sve dok njihov post nije postao pedeset dana.” Kurtubi kaže: “I upravo zbog ovoga je kod nas pokuđeno postiti sumljivi dan, to jest dan prije početka mjeseca ramazana i dan nakon njegovog završetka.”¹³⁸

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ وَحَجِّ الْبَيْتِ (متفق عليه)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., u poznatom hadisu kaže:

“Islam se temelji na pet stvari: očitovanju da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed, s.a.v.s., Njegov poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, postu mjeseca ramazana i obavljanju hadža.”¹³⁹

Ne postiti dane mjeseca ramazana je veliki grijeh, mada ne postoji veliki broj hadisa koji upozoravaju na opasnost činjenja tog grijeha, kao što je slučaj sa napuštanjem namaza ili nedavanjem zekata. Razlog tome je što se rjeđe dešava da neko ne posti ako je u stanju da izvrši taj vjerski propis, za razliku od namaza i zekata koje mnogo ljudi olahko shvataju i puno ih ispuštaju. Desi se da čovjek ne klanja, ali posti, ili klanja samo ramazanom i tome slično. Upravo zbog toga postoji veliki broj hadisa koji ukazuju na opasnost ostavljanja namaza i nedavanje zekata, što sa postom nije slučaj.

Ibn Abbas, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Tri su petlje i temelja vjere na kojima se zasniva islam, ko napusti jednu od tih stvari postaje time kafir (nevjernik): svjedočenje da nema drugog boga osim Allaha, klanjanje propisanih dnevnih namaza i postenje mjeseca ramazana.” U drugoj predaji stoji: “Ko ostavi jednu od te tri stvari, postaje nevjernik i od njega se ne prima ništa od njegovih djela i njegova

¹³⁷ *Tefsirul-ahkam*, 1/60.

¹³⁸ *Kurtubijev tefsir*, 2/278.

¹³⁹ Muttefekun alejhi.

krv i imetak nisu više sveti (zabranjeni).”¹⁴⁰

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَفَعَهُ مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ عُدْرٍ وَلَا مَرَضٍ لَمْ يَقْضِهِ صِيَامُ
الدَّهْرِ وَإِنْ صَامَهُ (رواه البخاري معلقا والترمذي وأبو داود والنسائي وابن ماجه والبيهقي
وابن خزيمة وغيرهم)

Prenosi se od Ebu Hurejrea, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

“Ko bez razloga i olakšice koju je Allah propisao (bolest, putovanje i sl.) ne bude postio makar jedan dan mjeseca ramazana, neće ga moći nadoknaditi, makar i čitav život (neprekidno) postio.”¹⁴¹

Tajjibi kaže: “Ovaj hadis znači da čovjek i kada bi dobrovoljno postio čitav život neće moći dostići stepen i vrijednost obavezno propisanog posta u mjesecu ramazanu.”¹⁴²

Ovo mišljenje zastupa Alija, r.a., i Abdullah ibn Mes’ud, r.a., koji kažu: “Ko se omrsi jedan dan Ramazana ne može ga nadoknaditi postom čitavog života.” Međutim, Nevevi i drugi smatraju ovaj hadis slabim. U drugoj predaji se kaže da je Ibn Mes’ud rekao: “Ko se omrsi jedan dan ramazana, ne može ga nadoknaditi postom čitavog života, sve dok se ne sretne sa Allahom, dž.š., pa ako htjedne oprostiti će mu, a ako htjedne kaznit će ga.” Slična izreka se prenosi od Ebu Bekra, r.a.¹⁴³

Različita su mišljenja učenjaka oko napaštanja jednog dana ramazana koji se bez razloga nije postio: Ibrahim Neha’i je najrigorozniji po ovom pitanju, pa kaže da za svaki namjerno ispušteni dan ramazana treba postiti tri hiljade dana. Ibn Musejjib kaže da je za svaki ispušten dan potrebno postiti trideset dana. Rebi’a, Malikov učitelj, kaže da za svaki dan treba dvanaest dana. Mišljenje većine učenjaka je da je za svaki dan ipak dovoljno napostiti po jedan dan, zato što se u kur’anskom ajetu kaže:

¹⁴⁰ Bilježi ga Ebu Je’ala sa dobrim senedom.

¹⁴¹ Bilježe ga: Buhari (bez seneda), Tirmizi, Ebu Davud, Nesai, Ibn Madždže, Bejhkei, Ibn Huzejme i drugi.

¹⁴² *Tuhfetul-ahvezi*, 3/413.

¹⁴³ Pogledaj *Fethul-Bari*, 4/191.

﴿فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ (سورة البقرة 184)

...napostit će drugi broj dana.¹⁴⁴

Ibn Bettal kaže: “Buhari je pomenuo ovaj hadis od Ebu Hurejrea da bi time ukazao na obaveznost keffareta (osloboditi roba, ili nahraniti šezdeset siromaha ili postiti dva mjeseca) za onoga ko se namjerno omrsi uz ramazan, bilo hranom ili seksualnim odnosom.”¹⁴⁵ Bilježe Ibn Huzejme i Ibn Hibban u svojim *Sahihima* da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Dok sam spavao došla su mi dvojica ljudi, pa me uzela ispod pazuha i doveli me do jednog strmog i neprohodnog brda, te su mi rekli: ‘Penji se!’ Ja sam im rekao da se ne mogu tu popeti. Njih dvojica rekoše da će mi pomoći. Kada sam se popeo i stigao na vrh brda čuo sam teške jauke, pa sam ih upitao: ‘Kakvi su ovo jauci?’ Oni mi rekoše: ‘To je kuknjava stanovnika Džehennema.’ Pa su me dalje povelili i ugledao sam ljude obješene za tetive iznad peta (za noge), a iz usta im je tekla krv, pa sam upitao: ‘Ko su ovi?’ Rekoše mi: ‘To su oni koji su iftarili (mrsili se) prije određenog vremena.’”

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعُ فَرَضَهُنَّ اللَّهُ فِي الْإِسْلَامِ فَمَنْ جَاءَ بِثَلَاثٍ لَمْ يُغْنَيْنِ عَنْهُ شَيْئًا حَتَّى يَأْتِيَ بِهِنَّ جَمِيعًا الصَّلَاةُ وَالزَّكَاةُ وَصِيَامُ رَمَضَانَ وَحَجُّ الْبَيْتِ (رواه مسلم)

Allahov Poslanik kaže: “Četvero stvari je u islamu propisano kao obavezno; ko uradi troje od toga neće mu koristiti dok ih sve četvero ne upotpuni: namaz, zekat, post mjeseca ramazana i hadž.”¹⁴⁶

Darekutni bilježi hadis u kojem se kaže: “Ko se omrsi jedan dan ramazana, a nije putnik, neka za nadoknadu zakolje devu (i podijeli kao sadaku.)”¹⁴⁷

¹⁴⁴ Sura El-Bekare, 184.

¹⁴⁵ Pogledaj *Fethul-Bari* 4/191.

¹⁴⁶ Bilježi ga Ahmed sa mursel senedom.

¹⁴⁷ *Ez-Zevadžir*, 1/324.

6. NEDAVANJE ZEKATA

Nedavanje zekata je jedan od velikih grijeha na što ukazuju mnogobrojni ajeti i hadisi u kojima se obećava strašna kazna onima koji se oglušaju o ovu strogu Allahovu, dž.š., naredbu.

Allah, dž.š., u Kur'anu kaže:

﴿وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ (6) الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾

(سورة فصلت 6-7)

*Teško mušricima (idolopoklonicima), onima koji ne daju zekat i koji ne vjeruju u Sudnji dan.*¹⁴⁸

Kao što vidimo, Allah, dž.š., je one koji ne daju zekat nazvao mušricima.

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخَلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ (سورة آل

عمران 180)

*Neka oni koji škrtare u onom što im Allah iz obilja Svoga daje nikako ne misle da je to dobro za njih. Ne, to je zlo za njih. Ono čime su škrtarili bit će im obješeno o vratu na Sudnjem danu. Allahovo nasljedstvo su nebesa i zemlja, i Allah zna ono što vi ne znate.*¹⁴⁹

﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ (34) يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنْزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ﴾

(سورة التوبة 34-35)

A one koji skupljaju zlato i srebro i ne dijele ga na Allahovom putu, obra-

¹⁴⁸ Sura El-Fussilet, ajeti 6-7.

¹⁴⁹ Sura Ali Imran, ajet 180.

duj bolnom kaznom, (koja će ih snaći) Onoga dana kada se bude pržilo na njemu (zlatu i srebru) u paklenoj vatri, pa će biti njime (užarenim zlatom i srebrom) glačana njihova čela, bokovi i leđa. (Reći će im se): ‘Ovo je ono što ste skupljali sebi, pa kušajte ono što ste skupljali!’¹⁵⁰

Ako bi se neko upitao zašto je posebno naglašeno peglanje čela, bokova i leđa užarenom vatrom, mimo ostalih organa, odgovor bi glasio: Zato što škrti bogataš, kada ugleda siromaha, prvo se namršti u licu, što se vidi na njegovom čelu, zatim se od njega okrene svojim bokom, a kada mu se siromah primakne onda mu bogataš okrene leđa, pa se i kazna posebno predviđa za ove dijelove.

Abdullah ibn Mes’ud, r.a., u komentaru ovoga ajeta kaže: “Kada se onaj koji ne bude davao zekat bude pržio na užarenim dukatima onda dukati neće biti u hrpi, nego će se rasporediti i dinari i dirhemi, a njegova koža će se razvući tako da ga svaki njegov dukat, dinar i dirhem, posebno mogu pržiti.”

Abdullah ibn Abbas, r.a., je rekao: “Ko bude imao dovoljno imetka da može obaviti hadž, pa to ne uradi, ili bude imao toliko imetka da je dužan dati zekat pa to ne dadne, tražit će u momentu umiranja povratak na dunjaluk (kako bi činio dobra djela).“ Kada su to prisutni čuli, neki čovjek Ibni Abbasu reče: “Boj se Allaha, o Ibn Abbase. Zaista će nevjernici tražiti povratak.“ Ibn Abbas mu na to reče: “Navest ću ti dokaz iz Kur’ana za to što sam rekao.

Allah, dž.š., kaže:

﴿وَأَنْفِقُوا مِنْ مَا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنُ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ (سورة المنافقون 10)

Dijelite od onog što smo vam dali, prije nego nekom od vas dođe smrt, pa (da) onda rekne: ‘Allahu moj, da mi hoćeš (samo) malo odgoditi (smrt, produžiti mi život), pa da dijelim (tj. da dajem zekat) i da budem od dobrih (tj. da obavim hadž).’¹⁵¹

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Tako mi Onoga u Čijoj ruci je moja

¹⁵⁰ Sura Et-Tevbe, ajeti 34-35.

¹⁵¹ Sura El-Munafikun, ajet 10.

duša, ko god od ljudi umre, a iza sebe ostavi ovaca, deva ili krava od kojih nije davao zekat, ta stoka će doći na Sudnjem danu ogromne veličine i težine, pa će tog svog vlasnika gaziti sa svojim kopitama i bosti ga svojim rogovima. Po redu će nailaziti gazeći preko svog vlasnika, pa kada svi pređu onda počinju ispočetka i to će trajati sve dok se ne završi polaganje računa među ljudima.”¹⁵²

U drugom hadisu Allahov Poslanik kaže: “Nemoj da nekog od vas sretnem na Sudnjem danu, a na njegovom vratu se bude okačila deva koja riče, a taj čovjek mi se obraća i kaže: ‘Spasi me!’ Ja ću mu odgovoriti: ‘Ništa ti ne mogu pomoći, već sam te upozorio na to (da si dužan davati zekat).’ Nemoj da nekog od vas sretnem na Sudnjem danu, a na njegovom vratu se okačila ovca koja bleji, a taj čovjek mi se obraća i kaže: ‘Spasi me!’ Ja ću mu odgovoriti: ‘Ništa ti ne mogu pomoći, već sam te na to upozorio.’ Nemoj da nekog od vas sretnem na Sudnjem danu, a na njegovom vratu se okačila krava koja riče, a taj čovjek mi se obraća i kaže: ‘Spasi me!’ Ja ću mu odgovoriti: ‘Ništa ti ne mogu pomoći, već sam te na to upozorio.’ Nemoj da nekog od vas sretnem na Sudnjem danu, a na njegovom vratu mu okačeni računi i novčane priznanice koje se lepršaju, a taj čovjek mi se obraća i kaže: ‘Spasi me!’ Ja ću mu odgovoriti: ‘Ništa ti ne mogu pomoći, već sam te na to upozorio.’ Nemoj da nekog od vas sretnem na Sudnjem danu, a na njegovom vratu se okačila njegova nekretnina i imetak, a taj čovjek mi se obraća i kaže: ‘Spasi me!’ Ja ću mu odgovoriti: ‘Ništa ti ne mogu pomoći, već sam te na to upozorio.’”¹⁵³

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُرِضَ عَلَيَّ أَوَّلُ ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَأَوَّلُ ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ النَّارَ فَأَمَّا أَوَّلُ ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فَالشَّهِيدُ وَعَبْدٌ مَمْلُوكٌ أَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ وَنَصَحَ لِسَيِّدِهِ وَعَفِيفٌ مُتَعَفِّفٌ ذُو عِيَالٍ وَأَمَّا أَوَّلُ ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ النَّارَ فَأَمِيرٌ مُسَلِّطٌ وَذُو ثَرْوَةٍ مِنْ مَالٍ لَا يُعْطِي حَقَّ مَالِهِ وَفَقِيرٌ فَخُورٌ

(رواه أحمد وابن خزيمة وابن حبان والحاكم وابن أبي شيبه)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., u drugom hadisu kaže: “Pokazana su mi trojica koji će prvi ući u Džennet i trojica koji će prvi ući u Džehennem.

¹⁵² Bilježe ga Buhari, Muslim, Tirmizi i Ahmed.

¹⁵³ Bilježe ga Buhari i Muslim.

Prva trojica koji će ući u Džennet su: šehid, rob koji lijepo izvršava svoje obaveze prema Allahu, dž.š., korektan je prema svome gospodaru, te pošten i moralan siromah. A prva trojica koji će ući u Džehennem su: nepravedan vladar (pretpostavljeni), bogataš koji ne daje zekat od svoga imetka i oholi siromah.”¹⁵⁴

Abdullah ibn Mes’ud, r.a., kaže: “Naređeno nam je da obavljamo namaz i dajemo zekat, pa ko ne bude davao zekat, ni namaz mu neće valjati.” U ovom kontekstu je i hadis koji je citiran u prošlom članku u kojem Allahov Poslanik kaže: “Četvero stvari je u islamu propisano kao obavezno, ko uradi troje od toga neće mu koristiti dok ih sve četvero ne upotpuni: namaz, zekat, post mjeseca ramazana i hadž.”¹⁵⁵

Alija, r.a., je rekao: “Allah, dž.š., je propisao bogatim muslimanima da daju zekat na svoj imetak i to onoliko koliko je dovoljno siromašnima da prežive, pa kad god siromašni budu gladni i padnu u nedaću, to je zbog toga što su im bogataši uskratili njihovo pravo (zekat). Oni će kod Allaha teško račun položiti i On će ih zbog toga bolno kazniti.”¹⁵⁶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَنْقُصُ مَالٌ مِنْ صَدَقَةٍ فَتَصَدَّقُوا وَلَا يَعْفُو عَبْدٌ عَنْ مَظْلَمَةٍ يَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا عِزًّا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَفْتَحُ عَبْدٌ بَابَ مَسْأَلَةٍ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ (رواه أحمد)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Sadaka neće umanjiti imetak, pa dijelite! Kada god čovjek oprostí drugom čovjeku, tražeći u tome Allahovo zadovoljstvo, Allah mu povećá njegov ponos i deredžu, i kad god se čovjek oda prosijačenju Allah mu dadne siromaštvo.”¹⁵⁷

Allahov Poslanik, s.a.v.s., također, kaže: “Dvije osobine se ne mogu sastaviti kod vjernika: škrtost i ružno ponašanje.”¹⁵⁸

U hadisu koji bilježi Hatib Bagdadi stoji: “Zaista Allah, dž.š., mrzi onoga ko je škrt u svom životu (dok je u snazi), a darežljiv je pred smrt.”

¹⁵⁴ Bilježe ga Ahmed, Ibn Huzejme, Ibn Hibban, Hakim i Ibn Ebi Šejbe.

¹⁵⁵ Bilježi ga Ahmed sa mursel senedom.

¹⁵⁶ Bilježi ga Taberani.

¹⁵⁷ Bilježe ga Ahmed.

¹⁵⁸ Bilježe ga Buhari u *Edebu* i Tirmizi.

U hadisu stoji: “Najgori od ljudi je onaj od kojeg neko zaklinjući ga Allahom nešto traži a on to ne dadne.”¹⁵⁹

U drugom hadisu se kaže: “Čuvajte svoje imetke zekatom, liječite bolesne dijeleći sadaku, a za belaje i iskušenja pripremite dovu.”¹⁶⁰

Abdullah ibn Mes’ud, r.a., kaže: “Ono što se zaradi na lijep (halal) način to pokvari nedavanje zekata, a ono što se zaradi na prljav (nepošten) način, davanje zekata ne može popraviti.”

Abdullah ibn Omer, r.a., kaže: “Bio sam jedan od deseterice: Ebu Bekr, Omer, Osman, Alija, Ibn Mes’ud, Huzejfe, Ibn Avf i Ebu Se’id el-Hudri, r.a., u Poslanikovo džamiji, kad dođe jedan mladić, ensarija, i nazva selam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Zatim sjede i upita ga: ‘Allahov Poslaniče, ko je najbolji vjernik?’ Poslanik odgovori: ‘Onaj čiji je ahlak (ponašanje) najljepši.’ Mladić opet upita: ‘Ko je najpametniji vjernik?’ Poslanik odgovori: ‘Onaj koji najviše spominje smrt i najbolje se za nju priprema, prije nego mu dođe. To su pametni i oštroumni.’ Tada mladić zašutje, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., se okrenu prema nama i reče:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ خَمْسٌ إِذَا ابْتَلَيْتُمْ بِهِنَّ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ تَدْرِكُوهُنَّ لَمْ تَظْهَرَ الْفَاحِشَةُ فِي قَوْمٍ قَطُّ حَتَّى يُعْلِنُوا بِهَا إِلَّا فِشَا فِيهِمُ الطَّاعُونَ وَالْأَوْجَاعُ الَّتِي لَمْ تَكُنْ مَضَتْ فِي أَسْلَابِهِمُ الَّذِينَ مَضُوا وَلَمْ يَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِلَّا أُخِذُوا بِالسِّنِينَ وَشِدَّةِ الْمُتُونَةِ وَجَوْرِ السُّلْطَانِ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يَمْنَعُوا زَكَاةَ أَمْوَالِهِمْ إِلَّا مَنَعُوا الْقَطْرَ مِنَ السَّمَاءِ وَلَوْلَا الْبَهَائِمُ لَمْ يُمْطَرُوا وَلَمْ يَنْقُصُوا عَهْدَ اللَّهِ وَعَهْدَ رَسُولِهِ إِلَّا سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ غَيْرِهِمْ فَأَخِذُوا بِبَعْضِ مَا فِي أَيْدِيهِمْ وَمَا لَمْ تَحْكُمَ أَيْمَتُهُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ وَيَتَخَيَّرُوا مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَّا جَعَلَ اللَّهُ بِأَسْهُمٍ بَيْنَهُمْ

(حديث صحيح ورواه ابن ماجه والحاكم والبيهقي)

‘O skupino muhadžira, bit ćete iskušani sa pet stvari, a tražim od Allaha, dž.š., zaštitu da ih ne doživite:

1. neće se nikada među ljudima pojaviti nemoral (zinaluk) koji će se

¹⁵⁹ Bilježi ga Buhari u *Edebu*.

¹⁶⁰ Bilježe ga Taberani, Ebu Nuajm i Hatib.

javno činiti, a da se među njima ne prošire zarazne bolesti koje nisu bile poznate njihovim prethodnim generacijama;

2. neće ljudi početi zakidati i varati pri vaganju i mjerenju, a da ih neće zadesiti glad, oskudica, kriza i nepravda njihovih vladara;

3. neće ljudi prekinuti davati zekat na svoj imetak, a da im neće biti uskraćena kiša s neba, a da nije stoke ne bi nikako ni padala;

4. neće ljudi prekršiti ugovor sa Allahom, dž.š., i Njegovim Poslanikom, s.a.v.s., a da Allah neće dati da nad njima zavlada strani neprijatelj koji će im oteti nešto od onoga što je bilo u njihovom posjedu,

5. i kada god njihove vođe ne budu sudile po Allahovoj Knjizi i budu odabirali samo nešto od onoga što je Allah objavio, Allah će dati da među njih bude ubačen razdor i svađa.”¹⁶¹

Hadisi o vrijednosti sadake

U jednom dugom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., govori o dobrim djelima koja će spasiti ljude od kazne na Sudnjem danu, pa između ostalog kaže: “...i vidio sam čovjeka od mog ummeta kako se rukom štiti od žege, (vrućine na Sudnjem danu) i plamena džehennemske vatre, pa mu dođe njegova sadaka (zekat i drugi vidovi davanja milostinje) i napravi zaštitu od džehennemske vatre i napravi mu hlad iznad glave.”¹⁶²

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Zaista sadaka štiti vjernika u kaburu od patnje, i zaista će vjernik na Sudnjem danu biti u hladu svoje sadake.”¹⁶³

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا
اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا وَيَقُولُ الْآخَرُ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُتْسِكًا تَلْفًا (متفق عليه)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Nema ni jednog dana da osvane, a da se u njemu dva meleka ne spuste na zemlju i uče ovu dovu: ‘Dragi Allahu, povećaj imetak onome koji dijeli!’, a drugi kaže: ‘Dragi Allahu,

¹⁶¹ Hadis je sahih, a bilježe ga Ibn Madže, Hakim, Bezzar i Bejheki.

¹⁶² Hadis je sahih, a bilježi ga Taberani.

¹⁶³ Bilježe ga Taberani i Bejheki.

uništi imetak onome koji ne dijeli.”¹⁶⁴

Abdullah ibn Mes’ud, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao ashabe: “Kome od vas je draži imetak njegovog nasljednika od njegovog ličnog imetka?” Ashabi odgovoriše: ‘Poslaniče, nema nikog od nas da mu njegov imetak nije najdraži.’ Poslanik na to reče: ‘Njegov imetak je ono što je podijelio, a imetak njegovog nasljednika je ono što je ostavio nepodijeljeno.’¹⁶⁵

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الصَّدَقَةَ لِتُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ وَتَدْفَعُ عَنْ مِيتَةِ السُّوءِ (حديث حسن ورواه الترمذي وابن حبان)

Enes ibn Malik prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Sadaka gasi Allahovu srdžbu i štiti od ružne smrti.” U drugom rivajetu se kaže: “Zaista Allah, dž.š., sadakom štiti stanovnike sedamdeset kuća od ružne smrti.”¹⁶⁶

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Jedan dirhem je vrijedniji od stotinu hiljada drugih dirhema. Neko od prisutnih reče: ‘A kako to može biti, o Allahov Poslaniče?’ Poslanik odgovori: ‘Neko od ljudi ima puno imetka, pa od toga udijeli sto hiljada dirhema (manji dio svog imetka), a drugi čovjek ima samo dva dirhema, pa udijeli jedan kao sadaku.’¹⁶⁷

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Jednom prilikom je neki čovjek rekao: ‘Sada ću udijeliti sadaku.’, pa je noću izišao i ne znajući udijelio je sadaku kradljivcu. Sutradan kada su osvanuli počelo se pričati kako je prethodne noći udijeljena sadaka kradljivcu. Taj čovjek je opet rekao: ‘Večeras ću ponovo podijeliti sadaku.’, pa je, ne znajući, udijelio prostitutki. Sutradan kada su osvanuli počelo se pričati kako je prethodne noći udijeljena sadaka prostitutki. Taj čovjek je opet rekao: ‘Večeras ću ponovo podijeliti sadaku.’, pa je, ne znajući, udijelio bogatašu. Sutradan kada su osvanuli počelo se pričati kako je prethodne noći udijeljena sadaka bogatašu. Taj čovjek je kasnije pozvan

¹⁶⁴ Muttefekun alejhi.

¹⁶⁵ Bilježe ga Buhari i Nesai.

¹⁶⁶ Hadis je hasen, a bilježe ga Tirmizi i Ibn Hibban.

¹⁶⁷ Bilježe ga Nesai, Ibn Huzejme, Ibn Hibban i Hakim.

i saopćeno mu je slijedeće: ‘Što se tiče tvoje sadake koju si udijelio kradljivcu, možda će ga ona spriječiti i odvratiti od krađe; a što se tiče tvoje sadake koju si udijelio prostitutki, možda će je ona spriječiti i odvratiti od lopovluka i nemorala; a što se, pak, tiče tvoje sadake koju si udijelio bogatašu, možda će ga ona podsjetiti da i on udijeli od svog imetka kojim ga je Allah opskrbio.’”¹⁶⁸

Abdullah ibn Abbas, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Kada je Allah, dž.š., stvorio Džennet Adna i učinio da u njemu bude plodova i rijeka, pogledao je u Džennet i rekao mu: ‘Govori!’ Džennet je tada rekao: ‘Blago vjernicima!’ Tada se Allah, dž.š., zakleo da u njega neće ući škrtica.”¹⁶⁹

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Darežljiv čovjek je blizu Allaha, dž.š., blizu je i Dženneta, blizak je i ljudima, a daleko je od Džehennema; a škrt čovjek je daleko od Allaha, daleko od Dženneta, daleko od ljudi i blizu je Džehennemu. Darežljiv neznalica je draži Allahu, dž.š., od škrtog pobožnjaka.”¹⁷⁰

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاتَّقُوا الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ (رواه مسلم)

Džabir ibn Abdullah, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Čuvajte se nepravde, jer je nepravda na ovome svijetu tmina na Sudnjem danu, i čuvajte se škrтости, jer je škrтost upropastila one koji su bili prije vas. Ona ih je ponukala na prolijevanje krvi i kršenje zabrana.”¹⁷¹

Enes ibn Malik prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ništa nije naškodilo islamu kao što je naškodila škrтost.”¹⁷²

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Neće se kod jednog čovjeka sastaviti prašina na Allahovom putu i

¹⁶⁸ Bilježe ga Buhari, Muslim i Nesai.

¹⁶⁹ Hadis je hasen, a bilježi ga Taberani.

¹⁷⁰ Bilježi ga Tirmizi.

¹⁷¹ Bilježi ga Muslim.

¹⁷² Bilježe ga Taberani i Ebu Je’ala.

dim džehennemske vatre, niti se u srcu vjernika mogu sastaviti škrtost i iskrena vjera.”¹⁷³

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Post vjernika ostaje da lebdi između nebesa i zemlje i neće biti dignut (primljen) sve dok se ne dadne sade-katul-fitr (vitre).”

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je učio ovu dovu: “Dragi Allahu, daj da moja porodica bude zadovoljna onim čime si ih opskrbio!” i “Allahu moj, daj da živim skromno i usmrti me kao siromaha!”

¹⁷³ Bilježe ga Nesai, Ibn Hibban i Hakim.

7. NEOBAVLJANJE HADŽA

Izostaviti obavljanje hadža i pored mogućnosti da se obavi je veliki grijeh, jer je hadž jedna od temeljnih islamskih dužnosti i obaveza. U poznatom hadisu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Islam se temelji na pet stvari: šehadetu (očitovanju) da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, postenju mjesecu ramazana i obavljanju hadža.”¹⁷⁴

Allah, dž.š., u Kur'anu kaže:

﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾
(سورة آل عمران 97)

*Obaviti hadž dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje (u obaveznost izvršavanja ove dužnosti) pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome.*¹⁷⁵

Kurtubi kaže da Allah, dž.š., u ovom ajetu pominje hadž sa izrazom koji najstrožije ukazuje na važnost, vrijednost i obaveznost tog vjerskog obreda.¹⁷⁶

Hadž je dovoljno obaviti jednom u toku života. Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., održao hutbu i, između ostalog, rekao: “O ljudi, Allah vam je propisao hadž, pa izvršavajte tu naredbu!” Tada jedan čovjek upita: “Allahov Poslaniče, je li to obavezno činiti svake godine?” Allahov Poslanik je šutio i nije mu ništa odgovorio, sve dok taj čovjek nije ponovio to pitanje tri puta. Tada Poslanik reče: “Da sam rekao: ‘Da, obavezno je svake godine.’, postalo bi propisano da se obavlja svake godine, a vi to ne biste bili u stanju.”¹⁷⁷

Neki ljudi smatraju da je hadž lijepo obavljati svake pete (ili svake

¹⁷⁴ Muttefekun alejhi.

¹⁷⁵ Sura Ali Imran, ajet 97.

¹⁷⁶ Kurtubijev tefsir, 4/151.

¹⁷⁷ Bilježi ga Muslim i drugi.

četvrte) godine, za onoga ko je u mogućnosti, a kao dokaz spominju hadis koji nema jakog seneda, a on glasi: Ebu Se'id el-Hudri, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Allah, dž.š., kaže: 'Kom god čovjeku dadnem zdravlje i obilnu nafaku (opskrbu), pa prođe pet godina, a on Meni (na hadž) ne dođe, taj je uskraćen.'"¹⁷⁸

Uslov obaveznosti odlaska na hadž je da čovjek bude tjelesno i materijalno u mogućnosti da to izvrši. Materijalna mogućnost se ogleda u tome da posjeduje jahalicu (konja, devu prijevozno sredstvo i sl.) i ono što mu je potrebno za put, kao što je to naglašeno u hadisu koji prenose Tirmizi, Darekutni i drugi. Tirmizi ovaj hadis ocjenjuje kao hasen (dobar) i nakon toga kaže: "Učenjaci postupaju po ovom hadisu i kažu da je onaj ko posjeduje jahalicu i putni trošak, dužan je otići na hadž."

Onaj ko ne bi bio zdravstveno u stanju otići na hadž dužan je poslati bedela, tj. onoga ko će umjesto njega obaviti hadž. Isto tako nasljednici trebaju obaviti hadž za svoga umrloga ako je on bio u stanju da ga obavi, a nije to za svoga života uradio. To je, svakako, jedan od najboljih vidova dobročinstva prema umrlom od strane njegovih najbližih. S obzirom da se u hadisu kaže da za ispravno obavljen hadž nema druge nagrade osim Dženneta. Također, u drugom hadisu stoji da se onaj ko propisno obavi hadž vraća kući čist od grijeha kao onoga dana kada ga je majka rodila.

Džabir, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Zaista će Allah, dž.š., s jednim hadžom uvesti trojicu ljudi u Džennet: mrtvoga, onoga koji obavi hadž za njega i onoga ko obezbijedi (pošalje) tog bedela na hadž."¹⁷⁹ Prenosi se da je Alija, r.a., rekao jednom starcu koji nije obavio hadž: "Opremi čovjeka koji će otići i obaviti hadž umjesto tebe."

Ima nekoliko hadisa i izreka ashaba i drugih učenjaka koji govore o opasnosti za onoga ko ne ode na hadž, a bude u mogućnosti da to učini.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ مَلَكَ زَادًا وَرَاحِلَةً تُبَلِّغُهُ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ وَلَمْ يَحْجَّ فَلَا عَلَيْهِ أَنْ يَمُوتَ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا وَذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ يَقُولُ فِي كِتَابِهِ ﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا﴾ (سورة آل عمران 97 والحديث رواه الترمذي وأحمد والبيهقي)

¹⁷⁸ Bilježi ga Ibn Hibban i Bejheki.

¹⁷⁹ Bilježe ga Taberani, Abdur-Rezzak i Bejheki.

Alija, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ko bude posjedovao sredstva kojim može otići do Kabe, pa ne obavi hadž, neka umre ako hoće kao židov ili kao kršćanin, zato što Allah, dž.š., u Kur’anu kaže: *Obaviti hadž dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti.*¹⁸⁰

Ovaj Alijin hadis nije jakog seneda, ali ga ojačavaju slični hadisi od Ebu Hurejrea i Ebu Umameta.¹⁸¹

Alija, r.a., također prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u svojoj hutbi rekao: “O ljudi, Allah vam je propisao hadž kao obaveznu dužnost za onoga ko je u mogućnosti da to učini, pa ko to ne izvrši neka umre u kakvom god stanju hoće: ako hoće kao židov, kao kršćanin, ili kao poklonik vatre. Taj neće dobiti ništa od mog šefa’ata (zauzimanja), niti će se moći napiti sa moga Havda (vrela) na Sudnjem danu. Iz ovoga se izuzima onaj ko bude imao uzur (opravdanje) za neodlazak, kao što su bolest ili nepravedan vladar.”¹⁸²

Ebu Umame, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Koga ne omete neodgodiv posao, teška bolest ili nepravedan vladar da ode na hadž, pa ne izvrši tu obavezu, neka umre ako hoće kao židov ili kao kršćanin.”¹⁸³

Hasan Basri kaže: “Zaista onaj ko ostavi hadž, a bude u mogućnosti da ga obavi postaje kjafir (nevjernik).”¹⁸⁴

Omer, r.a., je rekao: “Htio sam da pošaljem ljude da obiđu mjesta i vide kakva je situacija sa muslimanima, pa koga nađu da ima imetka, a nije obavio hadž da mu nametnu obavezu plaćanja džizje (glavarina koju plaćaju nemuslimani u islamskoj državi), zbog toga što (oni nisu muslimani).

Allah, dž.š., u Kur’anu kaže:

﴿وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ (سورة آل عمران 97)

...a onaj koji neće da vjeruje (u obaveznost izvršavanja ove dužnosti)

¹⁸⁰ Sura Ali Imran, ajet 97., a hadis bilježe Tirmizi, Ahmed i Bejheki.

¹⁸¹ Pogledaj *Tergib i terhib*, 2/211 i *Mirkatul-mefatih*, 5/395.

¹⁸² Vidi *Ez-Zevadžir* 1/330 i *Kurtubijev tefsir*, 4/161.

¹⁸³ Bejheki.

¹⁸⁴ *Kurtubijev tefsir*, 4/16.

*pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome.*¹⁸⁵

Neki učenjaci smatraju da ova Omerova, r.a., izreka ima tretman (merfu' hukmen) kao da ju je lično Poslanik, s.a.v.s., izrekao, jer se ovako nešto ne može reći po slobodnom mišljenju nekog od ashaba.¹⁸⁶

Se'id ibn Džubejr kaže: "Kada bi mi umro komšija koji je bio u stanju da obavi hadž, a to ne izvrši, ja mu ne bih klanjao dženazu."¹⁸⁷

Bezzar bilježi hadis u kojem se kaže: "Islam ima osam dijelova: Šehadet, namaz, zekat, post, hadž, naređivanje dobra, odvracanje od zla i džihad (borba na Allahovom putu), i propao je onaj ko ne bude posjedovao ove dijelove."¹⁸⁸

Abdullah ibn Abbas, r.a., je rekao: "Ko bude imao dovoljno imetka da može obaviti hadž pa to ne uradi, ili bude imao toliko imetka da je dužan da dadne zekat pa ne dadne, tražit će u momentu umiranja povratak na dunjaluk (kako bi činio dobra djela)." Kada su to prisutni čuli neki čovjek reče: "O Ibn Abbasu, mi smo mislili da se to odnosi na nevjernike koji će tražiti povratak." Ibn Abbas im na to reče: "Navest ću ti dokaz iz Kur'ana za to što sam rekao.

Allah, dž.š., kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (9) وَأَنْفِقُوا مِنْ مَا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنُ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ (سورة المنافقون 9-10)

*O vjernici, neka vas ne zabave vaši imeci i vaša djeca da ne spominjete Allaha! Koji to urade na velikom su gubitku. Dijelite od onog što smo vam dali, prije nego nekom od vas dođe smrt, pa (da) onda rekne: 'Allahu moj, da mi hoćeš (samo) malo odgoditi (smrt, produžiti mi život), pa da dijelim (tj. da dajem zekat) i da budem od dobrih (tj. da obavim hadž).*¹⁸⁹

¹⁸⁵ Sura Ali Imran, ajet 97.

¹⁸⁶ Ez-Zevadžir, 1/330.

¹⁸⁷ El-Kebair, 39 i Ez-Zevadžir 1/33.

¹⁸⁸ Pogledaj Ez-Zevadžir 1/330.

¹⁸⁹ Sura El-Munafikun, ajeti 9-10, a hadis bilježi Tirmizi.

8. NEKLANJE KURBANA

Na početku moramo naglasiti da jedan broj učenjaka, koji klanje kurbana smatraju vadžibom - strogom obavezom, ubrajaju neklanje kurbana među velike grijeha i to za osobu koja je u stanju da tu obavezu izvrši, pa to ne učini. Upravo zbog toga je Hejtemi u svojoj knjizi o velikim grijesima *Zevadžir* (1/345) kao šezdeseti veliki grijeh stavio neklanje kurbana.

Kao dokaz za ovu tvrdnju navodi hadis koji prenosi Ebu Hurejre, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ وَجَدَ سَعَةً لَأَنْ يُضْحِيَ فَلَمْ يُضَحِّ فَلَا يَحْضُرُ
مُصَلَّاتَنَا (رواه الحاكم)

“Ko bude u mogućnosti da zakolje kurban, pa to ne izvrši, neka se ne primiče mjestima gdje mi klanjamo (bajram-namaz).”¹⁹⁰

Klanje kurbana je jedan od vjerskih propisa oko kojeg imamo nekoliko mišljenja:

Ebu Hanife smatra da je klanje kurbana vadžib - obaveza za onoga ko je u mogućnosti i ko nije na putu. Od Malika i Ibrahima Nehaija se prenosi slično mišljenje. Muhammed ibn Hasen kaže da je klanje kurbana sunnet koji nije dozvoljeno ostavljati.

Većina učenjaka smatra klanje kurbana potvrđenim sunnetom za svaku porodicu koja živi u jednoj kući. Ahmed kaže da je pokuđeno ne zaklati kurban onome ko je u stanju da to uradi.¹⁹¹

Vrijedost klanja kurbana

Dosta je hadisa u kojima se govori o sevapu i nagradi za klanje kurbana te o tome da je najbolje da svako kolje svoj kurban, ili bar da pri-

¹⁹⁰ Hadis bilježi Hakim u *Mustedreku* i smatra ga pouzdanim.

¹⁹¹ *Avnul-Meabud*, 7/486.

sustvuje njegovom klanju. Allahov Poslanik, s.a.v.s., svojoj kćeri kaže: “O Fatima, dođi i prisustvuj klanju svog kurbana, jer čim prva kap krvi kane, bit će ti oprosteni tvoji prethodni grijesi.” Fatima tada upita: “Je li ta nagrada predviđena samo za našu porodicu ili za sve muslimane?” Allahov Poslanik joj odgovori: “To je i nama i svim muslimanima.”

U drugoj predaji ovog hadisa se kaže: “O Fatima, dođi i prisustvuj klanju svog kurbana, jer čim prva kap krvi od tvog kurbana kane, bit će ti oprosteni svi grijesi. Na Sudnjem danu će se donijeti krv i meso od tvog kurbana, pa će se staviti na vagu tvojih dobrih djela i bit će sedamdeset puta povećana njegova težina.” Ebu Seid, r.a., upita: “Allahov Poslaniče, je li ta nagrada predviđena specijalno za tvoju familiju kojoj su date neke privilegije, ili je za tvoju familiju i za sve druge muslimane?” Allahov Poslanik mu odgovori: “To je i za moju familiju i za sve muslimane.”¹⁹²

قَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذِهِ الْأَضَاحِيُّ قَالَ سُنَّةٌ
أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ قَالُوا فَمَا لَنَا فِيهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةً قَالُوا فَالْصُّوفُ يَا رَسُولَ اللَّهِ
قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مِنَ الصُّوفِ حَسَنَةً

(رواه أحمد)

Zejd ibn Erkam, r.a., je pitao Poslanika, s.a.v.s., o propisu klanja kurbana, pa mu je Poslanik rekao: “To je sunnet/praksa vašeg oca Ibrahima, a.s.” Zatim taj čovjek upita: “A šta mi imamo od tih kurbana?” “Za svaku dlaku (krzna) imate sevap.” - reče Poslanik. “A za vunu?” - priupitaše ashabi. “I za svaku dlaku vune imat ćete sevap.” - reče im on.¹⁹³

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَيَّ اللَّهُ مِنْ
إِهْرَاقِ الدَّمِ إِنَّهَا لَتَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأَظْلَافِهَا وَأَنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ
أَنْ يَقَعَ مِنَ الْأَرْضِ فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا

(رواه الترمذي والحاكم)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Čovjek ne može, u danima Kurban-bajrama, uraditi Allahu, dž.š., draže djelo od puštanja krvi (klanja kurbana), jer će na Sudnjem danu biti vagani i kurbanski rogovi, koža

¹⁹² Hadis je hasen.

¹⁹³ Hadis bilježi Ahmed.

i kopite. Kurbanska krv biva kod Allaha, dž.š., primljena prije nego što padne na zemlju, pa lijepo i draga srca tu obavezu izvršavajte.”¹⁹⁴

“O ljudi, koljite kurban i računajte na Allahovu nagradu za tu žrtvu, jer kurbanska krv kako pada na zemlju, tako se prima kod Allaha, dž.š.”

“Ko zakolje kurban, imajući pri tome iskren nijet i računajući na Allahovu nagradu, taj kurban će mu biti zaštita od džehennemske vatre.”¹⁹⁵

Zejnul-areb kaže da će kurban nositi svog vlasnika preko Sirat-ćuprije.¹⁹⁶

Pojedinačno ili zajedničko klanje kurbanu

Dozvoljeno je da čovjek za kurban zakolje bravče (starije od godinu dana) za sebe i svoje ukućane, kao što je dozvoljeno da zajednički učestvuje u u klanju (dvogodišnje) krave ili (petogodišnje) deve. U tom slučaju je dozvoljeno da bude sedam učesnika, pod uslovom da svi imaju nijet da time kolju kurban.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je naredio sedmerici ashaba koji su bili u društvu s njim da svaki od njih dadne po dirhem, pa su kupili jednu kravu za kurban. Oni tada rekoše: “Poslaniče, skupo smo je platili.“ On im na to reče: “Zaista su najbolji kurbanu oni koji su najskuplji i najdeblji.“ Poslanik im je tada naredio da četverica od njih uhvate tu kravu svako za jednu nogu, peti i šesti da je pridržuje za rogove, a da je sedmi zakolje, pri čemu su svi skupa rekli: “Bismillahi, Allahu ekber.”¹⁹⁷

Šafije kažu da je bolje da se zakolje sedam ovaca nego jedna krava ili deva, jer se tada više krvi prolije u ime Allaha, dž.š., i time je i sevap veći.

¹⁹⁴ Hadis bilježe Tirmizi i Hakim.

¹⁹⁵ Oba prethodna hadisa bilježi Taberani.

¹⁹⁶ *Tuhfetul-ahvezi*, 5/41.

¹⁹⁷ Hadis bilježi Ahmed.

Klanje kurbana za mrtvoga

Dozvoljeno je zaklati kurban i taj sevap namijeniti mrtvoj osobi, a ako je mrtvi oporučio klanje kurbana onda se to pogotovo treba izvršiti. Abdullah ibn Mubarek kaže: “Draže mi je da se podijeli sadaka na ime mrtvog nego da se kolje kurban, a ako se zakolje kurban onda se od njega ništa ne jede nego se svo meso podijeli.”¹⁹⁸

Kod nekih ljudi vlada mišljenje da kurban, ako se kolje za umrlog, bilo da je on oporučio to ili ne, treba klati na dan prije Kurban-bajrama, kako bi taj kurban mogao “stići” na vrijeme. To je pogrešno mišljenje, jer sve vrste kurbana treba klati nakon klanjanja bajram-namaza, kao što se to može zaključiti iz narednog hadisa:

Ebu Burde, r.a., je upitao Poslanika, s.a.v.s., o ovci koju je zaklao na dan Kurban-bajrama, na što ga Poslanik priupita: “Jesi li to uradio prije klanjanja bajram-namaza?” “Jesam.” - reče čovjek. Poslanik mu reče: “To meso je obična sadaka.” Zatim mu je naredio da zakolje drugu ovcu umjesto te.¹⁹⁹ Iz hadisa se zaključuje da klanje prije klanjanja bajrama nije ispravno, bez obzira da li je nastupilo namasko vrijeme bajram-namaza ili nije.

Grieh je prodati kurbansku kožicu

Ovo je Hejtemi, također, uvrstio među velike grijehe zbog hadisa u kojem se kaže:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ بَاعَ جِلْدَ أُضْحِيَّتِهِ فَلَا أُضْحِيَّةَ لَهُ

“Ko proda kurbansku kožicu, taj nema ni (sevapa od svog) kurbana.”

To potvrđuje i činjenica da čovjek, kada odluči zaklati kurban, ta životinja više nije njegovo vlasništvo nego je pripala siromašnima, pa ako bi on prodao kurbansku kožicu to bi ličilo otimanju tuđe imovine, a taj čin je veliki grijeh.²⁰⁰

¹⁹⁸ Hadis bilježi Tirmizi.

¹⁹⁹ Hadis bilježi Ahmed.

²⁰⁰ *Ez-Zevadžir*, 1/346.

Također, nije dozvoljeno plaćati uslugu mesaru (koji je klao kurban) kurbanskim mesom, nego mu to treba posebno platiti.

Lijepo je da se prilikom klanja, kurban (ovan i slično) povali na lijevu stranu, okrene prema kibli, da se prije toga dobro naoštiri nož (ne da hajvan gleda oštrenje noža, niti da jedan kurban gleda dok se drugi kolje), da se na lijep način samo prekolje (a ne da se vrhom noža dira srž koja je u vratnim kostima). Poslanik, s.a.v.s., je, prije nego što bi preklao kurban, učio ovu dovu: “Bismillah, Allahumme tekabbel min Muhammedin ve ali Muhammed, ve min ummeti Muhammed!” (U ime Allaha! Allahu moj, primi ovo od Muhammeda, njegove porodice i ummeta Muhammedovog!)

9. NEPOSUŠNOST RODITELJIMA

Allah, dž.š., u Kur'anu kaže:

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٌ وَلَا تَنْهَرَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (23)﴾ وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿ (سورة الإسراء 23-24)

Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobroćinstvo činite. Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: "Uh!" – i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim. Budi prema njima pažljiv i ponizan, i reci: "Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!"²⁰¹

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿ (سورة لقمان 14)﴾

*Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, a njeno zdravlje trpi, i doji ga u toku dvije godine. **Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se sve vratiti.**²⁰²*

U ovom kur'anskom ajetu se vidi da je Allah, dž.š., pridajući važnost pokornosti roditeljima, zahvalu prema njima stavio odmah poslije zahvale Njemu, dž.š.

Abdullah ibn Abbas, r.a., kaže: "U Kur'anu imaju tri ajeta u kojima se zajedno pominju po dvije naredbe, od kojih se ni jedna ne prima bez druge, a to su:

Pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Allahovom Poslaniku..., pa ko se pokori Allahu a ne pokori se Allahovom Poslaniku, ništa mu se ne prima;

Obavljajte namaz i dijelite zekat., pa ko bude klanjao, a ne bude davao zekat, to mu se ne prima;

²⁰¹ Sura El-Isra, ajeti 23-24.

²⁰² Sura Lukman, ajet 14.

Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, pa ko bude zahvalan Allahu, a ne bude zahvalan svojim roditeljim, to mu se ne prima.²⁰³

Upravo zbog toga se u hadisu kaže: “Allahovo zadovoljstvo je u zadovoljstvu roditelja, a Allahova srdžba je u srdžbi roditelja.”²⁰⁴

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْكِبَائِرُ: الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ النَّفْسِ
وَشَهَادَةُ الزُّورِ (رواه البخاري)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., također, kaže: “Najveći grijesi su: pripisivati Allahu, dž.š., druga (širk), neposlušnost roditeljima, ubistvo i krivo (lažno) svjedočenje.”²⁰⁵

Abdullah ibn Omer, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Trojicu Allah, dž.š., neće ni pogledati na Sudnjem danu: onoga koji je neposlušan roditeljima, notornog pijanicu i onog ko prigovara na poklonu koji dadne.”

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَاقٌ وَلَا مَنَّانٌ وَلَا مُدْمِنٌ حَمْرٍ (رواه النسائي
والبزار والحاكم)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Trojica neće unići u Džennet: onaj koji je neposlušan roditeljima, onaj koji prigovara na poklonu i notorni pijanica.”²⁰⁶

Sevban, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Tri grijeha uništavaju ostala dobra djela: širk, neposlušnost roditeljima i bježanje sa bojnog polja.”²⁰⁷

Muaz, r.a., kaže: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je kao oporuku ostavio deset savjeta, od kojih su: nemoj Allahu činiti širka, makar zbog toga bio ubijen ili zapaljen, i nemoj biti nepokoran roditeljima, makar ti naredili da napustiš svoj imetak i porodicu...”²⁰⁸

²⁰³ *El-Kebair*, ajet 40.

²⁰⁴ Hadis bilježe Tirmizi, Ibn Hibban i Hakim.

²⁰⁵ Hadis bilježi Buhari.

²⁰⁶ Hadis bilježe Nesai, Bezzar i Hakim.

²⁰⁷ Hadis bilježi Taberani.

²⁰⁸ Hadis bilježi Ahmed.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا تَشْكُ فِيهِنَّ دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ
وَدَعْوَةُ الْمَسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ (رواه الترمذي)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže:

“Tri dove se primaju i u to nema sumnje: dova onoga kome je nanesena nepravda (učinjen zulum), dova musafira (putnika) i dova roditelja protiv svoga djeteta. (ili za njega).”²⁰⁹

“Allah je prokleo onoga ko nije poslušan roditeljima.”

“Allah je prokleo onoga ko psuje svoga oca i onoga ko psuje svoju majku.“ Ashabi upitaše: “Pa zar čovjek može psovati svoje roditelje?“ On im to ovako pojasni: “To je kada neko opsuje nekom roditelja, pa on njemu za uzvrat također opsuje oca ili majku.”

“Džennet se nalazi pod majčinim nogama.”²¹⁰

“Dobročinstvo prema roditeljima su jedna od srednjih džennetskih vrata, pa ako hoćeš sačuvaj ta vrata, a ako hoćeš izgubi ih.”²¹¹

Kab el-Ahbar, r.a., kaže: “Allah, dž.š., požuri sa usmrćivanjem djeteta koje je neposlušno roditeljima kako bi što prije osjetilo kaznu, a ako je dijete poslušno roditeljima onda mu Allah dadne dug život da to njegovo dobročinstvo potraje što duže. Od načina dobročinstva prema roditeljima je da ih i materijalno pomaže ako su potrebni.”

Jednom prilikom je neki čovjek došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: “Moj otac hoće da prisvoji nešto od mog imetka.“, na što mu Poslanik reče: “I ti i tvoj imetak pripadate tvome ocu.”

Kab el-Ahbar, r.a., je upitan: “U čemu se ogleda neposlušnost prema roditeljima?“ pa je rekao: “To je kada ga roditelji na nešto zakunu, a on to ne izvrši; kada mu nešto narede, on ih ne posluša; kada od njega nešto traže, on im to ne da i kada mu nešto povjere, on to pronevjeri.”²¹²

Abdullah ibn Omer, r.a., je vidio čovjeka kako za vrijeme tavafa oko Kabe nosi svoju majku, pa ga taj čovjek upita: “Ibn Omere, jesam li se na ovaj način odužio svojoj majci?“ Ibn Omer mu odgovori: “Ne, nisi čak ni za jedan udar koji majka u toku trudnoće osjeti, nego si ti na taj

²⁰⁹ Hadis bilježi Tirmizi.

²¹⁰ Hadis bilježe Ibn Madže, Nesai i Hakim.

²¹¹ Hadis bilježe Tirmizi i Ibn Madže.

²¹² *El-Kebair*, ajet 41.

način učinio dobro djelo prema svojoj majci i za to malo bit ćeš mnogo nagrađen.”

Amr ibn Murre, r.a., prenosi da je neki čovjek došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: “Poslaniče, šta će biti sa mnom ako budem klanjao pet dnevnih vakata, postio mjesec ramazan, davao zekat i obavio hadž?” Poslanik mu odgovori: “Ko to uradi bit će u društvu poslanika, iskrenih, šehida i dobrih ljudi, osim ako bude neposlušan roditeljima.”²¹³

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Dok sam bio na Miradžu vidio sam ljude obješene u Džehennemu na granama od vatre, pa sam upitao Džibrila ko su ovi, a on mi reče: “To su oni koji su psovali roditelje na dunjaluku.”

Kazna za ovaj grijeh počinje već na dunjaluku

Ebu Bekrete, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Kazna za sve grijeha, po Allahovoj volji, se odgađa do Sudnjeg dana osim za neposlušnost roditeljima čiju kaznu počinilac osjeti još na ovom svijetu.”²¹⁴

Svakako da će to djeca najbolje osjetiti kada dožive neposlušnost svoje djece.

Asbehani bilježi od Avvama ibn Havšeba ovu priču: “Jednom prilikom sam došao u neko naselje pored kojeg su bili mezarluci. Poslije ikindije-namaza jedan kabur se otvori i iz njega iziđe čovjek u ljudskom obliku sa magarećom glavom, tri puta riknu i ponovo se vrati u svoj kabur koji se nad njim zatvori. Tada sam primijetio neku staricu koja je u blizini sjedila i prela vunu. Upitao sam ko je ta žena i rekoše mi da je to majka od onoga što se maloprije pojavio iz kabura. Upitao sam šta se desilo, pa mi rekoše da je taj njen sin stalno pio alkohol, a ona mu je govorila: ‘Sinko, do kada ćeš piti?’ On bi joj odgovarao: ‘Ti ričeš i galamiš kao što magarac reve.’ Taj mladić je umro poslije ikindije i od tada se svaki dan otvara njegov kabur i on se svaki dan ovako pojavi, tri puta rikne i ponovo se vrati u njega.”²¹⁵

²¹³ Hadis bilježe Taberani, Ibn Huzejme i Ibn Hibban.

²¹⁴ Hadis bilježi Hakim.

²¹⁵ *Tenbihul-gafilin*, 155.

10. KIDANJE RODBINSKIH VEZA

Jedan od velikih grijeha je neposjećivanje rodbine i prekidanje kontakta sa njima. Taj grijeh je pomenut u Kur'anu na nekoliko mjesta, pa je i Allahov Poslanik, s.a.v.s., u mnogo hadisa ukazao na opasnost tog grijeha.

Allah, dž.š., u Kur'anu kaže:

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾

(سورة النساء 1)

*I Allaha se bojte – s Čijim imenom jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdije.*²¹⁶

Kurtubi u svom *Tefsiru* kaže: “Sav islamski ummet se slaže u tome da je održavanje rodbinskih veza vadžib (stroga naredba), a da je kidanje tih veza haram (strogo zabranjeno).“

Allah, dž.š., kaže:

﴿فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ (22) أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ﴾

(سورة محمد 22-23)

*Zar i vi ne biste, kad biste se vlasti dočepali, nered na Zemlji činili i rodbinske veze kidali!? To su oni koje je Allah prokleo i gluhim i slijepim ih učinio.*²¹⁷

﴿وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ﴾ (سورة

الرعد 21)

Oni koji izvršavaju obaveze prema Allahu i ne krše ugovore, i oni koji čuvaju ono što je Allah naredio da se čuva (rodbinske veze) i boje se svoga

²¹⁶ Sura En-Nisa', ajet 1.

²¹⁷ Sura Muhammed, ajeti 22-23.

*Gospodara, i strepe pred Teškim obračunom.*²¹⁸

﴿ يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ (26) الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴾
(سورة البقرة 26-27)

...Tim (Kur'anom) Allah mnoge u zabludi ostavlja, a mnogima na Pravi put ukazuje; ali, u zabludi ostavlja samo velike grijешnike, koji krše već čvrsto prihvaćenu obavezu prema Allahu, i prekidaju ono što je Allah naredio da se održava, i prave nered na Zemlji; oni će nastradati.²¹⁹

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ أَعْمَلُهُ يُدْنِيَنِي مِنَ الْجَنَّةِ وَيُبَاعِدُنِي مِنَ النَّارِ قَالَ تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصِلُ ذَا رَحِمِكَ (رواه مسلم)

Ebu Ejjub el-Ensari, r.a., priča da je neki čovjek došao i obratio se Allahovom Poslaniku, s.a.v.s: “Poslaniče, obavijesti me o djelu koje, kada budem radio, ući ću u Džennet, a udaljiti će me od Džehennema?” Allahov Poslanik mu odgovori: “Obožavaj Allaha i nemoj Mu ništa pripisivati kao druga, obavljaj namaz, daji zekat i održavaj rodbinske veze.”²²⁰

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ (رواه البخاري)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže:

“Ko vjeruje u Allaha i Onaj svijet neka održava rodbinske veze!”²²¹

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعُ رَحِمٍ (رواه البخاري)

“Neće ući u Džennet onaj koji bude kidao rodbinske veze.”²²²

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَةٌ لَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ مُدْمِنٌ خَمْرٍ وَقَاطِعُ رَحِمٍ وَمُصَدِّقٌ بِالسَّحْرِ (رواه أحمد وابن حبان والحاكم)

²¹⁸ Sura Er-R'ad, ajet 21.

²¹⁹ Sura El-Bekare, ajeti 26-27.

²²⁰ Bilježi ga Muslim.

²²¹ Bilježi ga Buhari.

²²² Bilježi ga Buhari.

“Trojica neće ući u Džennet: notorni pijanica, onaj koji kida rodbinske veze i onaj koji vjeruje u sibir (čarolije).”²²³

“Od grijeha zbog kojih će čovjek biti kažnjen još na ovom svijetu - pored ahiretske kazne- su nemoral (zinaluk) i kidanje rodbinskih veza.”²²⁴

“Ljudska djela se izlažu (i bilježe) svakog četvrtka naveče (uoči petka), pa se ne primaju djela onoga koji kida rodbinske veze.”²²⁵

“Nebesa se zatvaraju pred djelima onoga koji kida rodbinske veze.”²²⁶

“Allahova milost se ne spušta na ljude među kojima ima onaj koji kida rodbinske veze.”²²⁷

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ أَوْ يُنْسَأَ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحْمَةً (رواه البخاري)

“Koga raduje da mu bude obilna nafaka (opskrba), i da mu se produži život neka održava rodbinske veze.”²²⁸

Ibn Hadžer, pojašnjavajući ovo produživanje života, kaže: “To se može prokomentarisati na dva načina: (prvo) da mu Allah dadne bereket u životu i pobožnosti, a zaštiti ga od grijeha, pa ga nakon njegove smrti ljudi pominju po dobru, pa kao da je još uvijek živ; i (drugo) da to bude predviđeno kod određivanja dužine njegovog života, pa ako bude održavao rodbinske veze, živjet će na primjer, stotinu godina, a ako ne bude to radio, živjet će šezdeset.”²²⁹

U tom kontekstu je i hadis koji prenosi Aiša, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Održavanje rodbinskih veza, lijep odnos prema komšijama i lijepo ponašanje pomažu izgradnji kuća i produžuju život.”²³⁰

Abdullah ibn Omer, r.a., je rekao: “Ko se bude bojao Allaha, dž.š., i bude održavao rodbinske veze, bit će mu produžen život, obilna nafaka

²²³ Bilježe ga Ahmed, Ibn Hibban i Hakim.

²²⁴ Bilježe ga Tirmizi i Hakim.

²²⁵ Bilježi ga Ahmed.

²²⁶ Bilježi ga Taberani.

²²⁷ *El-Edebul-mufred*.

²²⁸ Bilježi ga Buhari.

²²⁹ *Fethul-Bari*, 10/41.

²³⁰ Bilježi ga Ahmed.

i bit će omiljen kod svoje porodice.”²³¹ Alija ibn Husejn je svome sinu rekao: “Sine moj, nemoj biti onaj koji prekida rodbinske veze, jer je taj u Kur’anu proklet na tri mjesta.”²³²

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Kada je Allah, dž.š., stvorio stvorenja rodbinska veza je rekla: “Utječem Ti se od toga da budem prekinuta.” Tada joj Allah, dž.š., reče: “Dobro. Zar nećeš biti zadovoljna time što ću onoga ko te bude čuvao sačuvati, a ko te bude prekidao i Ja ću njega (od svoje milosti) udaljiti?” Rodbinska veza reče: “Zadovoljna sam.” Tada Allah, dž.š., reče: “To ti pripada.” Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: “Proučite to u kur’anskom ajetu: *Zar i vi ne biste, kad biste se vlasti dočepali, nered na Zemlji činili i rodbinske veze kidali!*”²³³

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَفْشُوا السَّلَامَ وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ وَصَلُّوا الْأَرْحَامَ
وَصَلُّوا وَالنَّاسُ نِيَامٌ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ
(حدیث صحیح ورواه الترمذی)

Abdullah ibn Selam, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “O ljudi, nazivajte selam, hranite gladne, održavajte rodbinske veze i klanjajte noću dok ljudi spavaju - ući ćete u Džennet sa selamom.”²³⁴

Šta se podrazumijeva pod čuvanjem rodbinskih veza?

Pravo održavanje i čuvanje rodbinskih veza je da održavaš rodbinske veze sa onim ko s tobom ne kontaktira i prekida tu vezu, što potvrđuje i hadis koji prenosi Abudllah ibn Amr, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Nije održavanje rodbinske veze da uzvратиš onome ko je s tobom održava, nego je pravo održavanje rodbinske veze da sastaviš i uspostaviš rodbinsku vezu koja je prekinuta.”²³⁵

²³¹ *El-Edebul-mufred.*

²³² *El-Kebair*, 48.

²³³ Bilježi ga Buhari.

²³⁴ Hadis je sahih, a bilježi ga Tirmizi.

²³⁵ Bilježi ga Buhari.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صِلْ مَنْ قَطَعَكَ وَأَعْطِ مَنْ حَرَمَكَ (رواه أحمد)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., u drugom hadisu kaže: “Održavaj rodbinsku vezu sa onim ko je s tobom ne održava i daj (udijeli) onome ko tebi ne udjeljuje.”²³⁶

Omer, r.a., kaže: “Nije održavanje rodbinske veze da odeš u posjetu onome ko je tebi došao to je uzvratanje nego je pravo održavanje rodbinske veze da odeš onome ko tebi ne dolazi.”²³⁷

Prema tome, nema osnove ono po čemu većina svijeta postupa kada kažu: neću da mu idem u posjetu kad ni on meni ne dođe, ili ne mogu sada da navratim kod tog i tog zato što mu nisam ponio poklon. Mi smo dužni održavati rodbinske veze na taj način što ćemo materijalno pomagati rodbinu, ako smo u mogućnosti, a oni budu tome potrebni, i svakako je bolje sadaku davati rodbini i bližima, jer time postizemo dvostruku nagradu. Međutim, ako nismo u stanju da ih materijalno pomognemo onda ćemo održavati tu rodbinsku vezu posjećujući ih i razgovarajući sa njima, jer Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Održavajte rodbinske veze, makar selameći rodbinu.”²³⁸

²³⁶ Bilježi ga Ahmed.

²³⁷ Bilježi ga Abdurrezzak.

²³⁸ *El-Kebair*, 48.